

ผลของการทดลองตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา

จังหวัดฉะเชิงเทรา

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นโครงการที่มีจุดมุ่งหมายที่จะหาวิธีการจัดการศึกษาที่ดีที่สุด เมื่อบังเกิดผลดีแล้วจะได้นำผลจากการปรับปรุงไปเผยแพร่ในส่วนอื่นๆของประเทศ ผลการทดลองตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรามีทั้งผลทางตรงและผลกระทบ

ผลทางตรง

ผลทางตรงที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ

1. การปรับปรุงด้านอาคารสถานที่ โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องอาคารสถานที่อย่างมาก เช่น อาคารสำนักงานองค์การปรับปรุง คณะกรรมการได้สร้างอาคารสำนักงานองค์การขึ้นบริเวณริมน้ำเยื้องกับโรงเรียนการช่างสตรีฉะเชิงเทราก่อน ต่อมาได้สร้างอาคารครุสัมมนาอาคารเป็นอาคารที่ประกอบด้วยห้องประชุมที่ได้มาตรฐาน ห้องพัก ห้องทำงาน ห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำ ห้องส้วม ภาวนาในตัวอาคารซึ่งเรียกชื่อว่า "ครุสัมมนาอาคาร"¹ ใช้เป็นศูนย์ฝึกอบรมปฏิบัติงานมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ส่วนอาคารสถานที่ตามโรงเรียนต่างๆที่อยู่ในโครงการ ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างทั่วถึงทุกโรงเรียน ทั้งอาคารเรียน อาคารฝึกงาน อาคารประกอบรวมตลอดทั้งการปรับปรุงบริเวณโรงเรียนให้สวยงาม น่าอยู่ น่าชื่นชมทุกโรงเรียน ถึงแม้ว่ามีบางโรงเรียนไม่ได้สร้างใหม่ก็มีการซ่อมแซมทำให้ใช้งานได้ดี

2. การพัฒนาด้านวิชาการ ได้แก่การปรับปรุงด้านการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลการศึกษา คณะกรรมการ

ดำเนินงานตามโครงการได้พิจารณาปรับปรุงทุกระดับการศึกษา ได้แก่

2.1 ระดับชั้นเด็กเล็ก² คณะกรรมการดำเนินงานได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์แรกเริ่มในโรงเรียนอย่างมีความสุข เป็นการสร้างความสนใจ และความพร้อมสำหรับการเรียนในระดับสูงขึ้น วิธีการสอนที่ใช้ในชั้นเด็กเล็กคือสอนแบบ "play-way" โดยใช้ความเป็นมิตรกันระหว่างครูกับเด็กแต่ละคน และระหว่างเด็กด้วยกันเอง มีการเตรียมสื่อและวัสดุการสอนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความต้องการของเด็กเล็ก ได้แก่ แท่งไม้ สีนํ้ามัน ดินเหนียว ดินสอสี ของเล่น หนังสือนิทาน สมุดภาพ เครื่องมือที่ จังหวะ หุ่นมือและเกมต่างๆ ส่วนการวัดผลในชั้นเด็กเล็กนั้น วัดโดยศึกษาความก้าวหน้า ของเด็ก

2.2 ระดับประถมศึกษา³ หลักสูตรเดิมครูผู้สอนยึดตำราที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ ครูจะสอนตามตำรานั้นๆ โดยการเน้นให้เด็กท่องจำสาระสำคัญเท่านั้น กลยุทธ์ ใหม่ที่คณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงนำมาใช้ เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตประจำวันและวุฒิภาวะของเด็ก การจัดการเรียนการสอนจัดเป็นระยะเวลาชว ยาวเพื่อได้ดำเนินการสอนได้สะดวกขึ้น อันได้แก่วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา สังคมศึกษาและ ศิลธรรม ภาษาไทย เลขคณิต ธรรมชาติดึกษาและวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นยังเพิ่มวิชาภาค ปฏิบัติเข้าไปในหลักสูตรระดับประถมศึกษาอีกด้วย ได้แก่วิชา ศิลปะ การฝีมือและดนตรี การเรียนการสอนใช้วิธีให้เด็กเรียนด้วยกิจกรรมแบบต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้จักคิดและ ฝึกความชำนาญ มีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์การสอนหลายๆอย่าง โดยการจัดหาหรือ ผลิตขึ้นใช้เอง ได้แก่ แผนที่ แผนที่ภูมิและวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นสำหรับให้เด็กฝึกเกี่ยวกับวิชา ที่เรียน ส่วนการวัดผลนั้น ลดความเคร่งครัดในระเบียบการสอน และ เปลี่ยนทัศนคติ เกี่ยวกับผลการเลื่อนชั้นเพื่อลดความคิดที่เด็กจะต้องซ้ำชั้นเมื่อสอบตก

2.3 ระดับมัธยมศึกษา โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัด ฉะเชิงเทรา ได้พัฒนารูปแบบของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ออกเป็น 2 ลักษณะ

²John Audric, *Ibid.*, p.7.

³*Ibid.*, p.8.

คือ⁴ โรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาและโรงเรียนมัธยมวิสามัญอาชีวศึกษา ซึ่งโรงเรียนทั้ง 2 ลักษณะ ได้กำหนดหลักสูตรที่มีทั้งวิชาสามัญและวิชาปฏิบัติ โดยเพิ่มวิชาเลือกเข้าในหลักสูตรโรงเรียนมัธยมวิสามัญอาชีวศึกษา และแยกเป็นนักเรียนชาย นักเรียนหญิง วิชาที่เปิดให้เลือกเรียนต่างกัน เช่น นักเรียนชายเรียนอุตสาหกรรมศิลป์ เกษตร พาณิชย วิชาช่าง ส่วนนักเรียนหญิงเรียนคหกรรมศาสตร์ พิมพ์ดีด บัญชี เลขานุการ และธุรกิจ เป็นต้น ในด้านวิชาสามัญจัดสอนวิชาสังคมศึกษา ศิลธรรม ภาษาไทย เลขคณิต วิทยาศาสตร์ และสุขศึกษา การเรียนการสอนใช้วิธีสอนแบบหน่วย และกิจกรรม มีการฝึกภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์การสอนที่ดีและมีคุณภาพที่ทางองค์การยูเนสโกจัดหาให้ การวัดผลมีการวัดผลโดยออกข้อสอบแบบปรนัย⁵ ซึ่งนับว่าเป็นนวัตกรรมในวงการศึกษ

2.4 ระดับอาชีวศึกษา คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยในวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แล้วนำมาสัมพันธ์กับวิชาปฏิบัติ โดยจัดแยกชาย-หญิง นอกจากนั้นยังจัดให้มีการสอนวิชาขั้นเรียนสำหรับผู้ใหญ่ สตรี วิชาชีพที่เปิดสอนเด็กชาย มีงานซ่อมรถ งานเชื่อม งานทาสี และเดินสายไฟ หญิงเรียนการฝีมือ การเรือน การเย็บปักถักร้อย การเรียนการสอนเป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้มากที่สุด เพื่อให้มีความชำนาญ และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ โดยใช้ฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติ และ โรงฝึกงานเฉพาะที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ครบครัน การวัดผลใช้วิธีการวัดผลจากผลงานของผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ

2.5 ระดับฝึกหัดครู คณะกรรมการดำเนินงานได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ คือ ประโยคฝึกหัดครูประถม หลักสูตร 3 ปี รับผู้จบมัธยม 6 และประโยคฝึกหัดครูมูล หลักสูตร 1 ปี รับจากผู้จบมัธยม 6 เช่นกัน โดยใช้การเรียนการสอนแบบกิจกรรม บรรยาย ทพานกลุ่ม และร่วมกิจกรรมพิเศษ จัดให้มีการฝึกสอนในภาคเรียนสุดท้าย เพื่อฝึกประสบการณ์ให้นักเรียนฝึกหัดครูได้รับประสบการณ์ตรง และโครงการนี้เองเกิด

⁴ระเบียบ นาคทรพ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2535.

⁵กมล สุคประเสริฐ, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2535.

ผลทำให้เกิดฝึกหัดครูชนบท⁶ มีอุปกรณ์การสอนครบและตรงตามวัตถุประสงค์ที่สอน ทั้งนี้ ได้จากการทำขึ้นใช้เองของครูผู้สอน การวัดผลแทนที่จะวัดผลจากการเรียนเพียงอย่างเดียว เมื่อทดลองปรับปรุงแล้ว วัดผลด้วยการฝึกสอนจริงด้วย และจากการฝึกสอนนี้ทำให้เกิดระบบการนิเทศการศึกษาขึ้น⁷ อาจารย์ผู้ดูแลและการฝึกสอนเรียกว่า อาจารย์นิเทศ จะเห็นได้ว่าทุกระดับชั้นมีการพัฒนาด้านวิชาการทั้งสิ้น ซึ่งก่อให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาขึ้นในวงการศึกษาศึกษาและสืบต่อมาระทั่งปัจจุบัน

3. การพัฒนาบุคลากร⁸ มีการประชุมอบรมครูเป็นจำนวนมาก เกือบกล่าวได้ว่า ครูเกือบทุกคนได้รับการอบรมให้สอนวิชาต่างๆได้เกือบทุกวิชา นอกเหนือจากนั้นครูอาจารย์อีกเป็นจำนวนมากได้ไปอบรม ศึกษาและดูงานยังต่างประเทศ

4. การพัฒนาด้านบริการนักเรียน⁹ ได้แก่การบริการสุขภาพอนามัย สนาม และการกีฬา โครงการปรับปรุงได้สำรวจเด็กเป็นรายบุคคล นักเรียนทุกคนมีบัตรสุขภาพ และมีโครงการตรวจสุขภาพ โดยทางแพทย์ พยาบาล ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำ นอกจากนี้คณะกรรมการโครงการปรับปรุงได้จัดหาแผนผังสำหรับบริการนักเรียนเพื่อต้มเป็นอาหาร เสริมอีกด้วย

แสดงให้เห็นเห็นว่าผลที่ได้จากการทดลองปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัด ฉะเชิงเทรา ได้มีการเปลี่ยนแปลงพอสมควร แต่จะมากน้อยแค่ไหนไม่สามารถกล่าวได้ ทั้งนี้เนื่องจากโครงการปรับปรุงการศึกษาที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ยังไม่สิ้นสุดโครงการในระยะทดลอง จังหวัดอื่นก็นำไปปรับปรุงโรงเรียนของตนเองบ้าง¹⁰

⁶ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2535.

⁷ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, สัมภาษณ์.

⁸ กมล สุคประเสริฐ, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2533.

⁹ อักษร ต้นสุวรรณรัตน์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2533.

¹⁰ กมล สุคประเสริฐ, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2535.

ผลกระทบ

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นโครงการที่ใช้เวลาทำการทดลอง 10 ปี มีผลกระทบที่เกิดจากการทดลองปรับปรุงส่งเสริมการศึกษานี้จำนวนมาก เช่น

1. การใช้ข้อสอบแบบปรนัย¹¹ โครงการปรับปรุงการศึกษาได้ปรับปรุงการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา ซึ่งแต่เดิมใช้วิธีสอบข้อกลางปี และสอบไล่ปลายปีเป็นสำคัญ โครงการนี้ได้เริ่มให้มีการวัดผล โดยมีการศึกษาพัฒนาการทางนิสัย ทั้งสุขนิสัย กิจนิสัย ลักษณะนิสัย และสังคมนิสัย เพิ่มเติม และให้มีคะแนนเก็บส่วนหนึ่งเพื่อเอาไปสมทบกับคะแนนปลายปี ยิ่งไปกว่านั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการออกข้อสอบ ได้มีการใช้ข้อสอบแบบปรนัยมากขึ้น เช่น การใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้นหลังจากที่โครงการนี้ได้ขยายคลุมพื้นที่มากขึ้นแล้ว การออกข้อสอบแบบปรนัยก็แพร่หลายไปทั่วทุกพื้นที่ และเป็นตัวอย่างข้อสอบที่ดีและนิยมใช้ในการวัดผลการเรียนการสอนทั่วประเทศ

2. การบริหารกลุ่มโรงเรียน¹²

ผู้บริหารโรงเรียน ครูและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาได้นำเอาความรู้และความคิดเห็นจากการสัมมนาไปปฏิบัติจริงตามโรงเรียนในโครงการในระยะแรก ต่อมาในระยะหลังทางโครงการเน้นการขยายผลของการปรับปรุงการศึกษาให้แพร่หลาย โดยให้โรงเรียนที่อยู่ในโครงการเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน มีโรงเรียนต่างๆ รอบบริเวณใกล้เคียงร่วมกลุ่มพัฒนาด้วย กลุ่มโรงเรียนหนึ่งจะมีประมาณ 5-10 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต่างๆ เหล่านี้ได้ร่วมกันปรับปรุงการศึกษาภายในกลุ่มของตนที่เจริญก้าวหน้า การจัดกลุ่มโรงเรียนนี้มีผลกระทบให้กรมสามัญศึกษานำไปเป็นหลัก

¹¹กมล สุดประเสริฐ, โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาฉะเชิงเทรา, หน้า 77.

¹²กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507, หน้า 715.

ในการจัดแนวการบริหารโรงเรียนประชาบาลและเทศบาลใหม่ มีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ¹³

2.1 าทเมื่การแบ่งโรงเรียนออกเป็นกลุ่มๆ โดยถือจำนวนโรงเรียนตั้งแต่ 5-10 โรงเรียน เป็นกลุ่มหนึ่ง การแบ่งนี้อาจถือเอาสภาพทางภูมิศาสตร์หรือการปกครอง หรือการคมนาคม เป็นหลักในการพิจารณาแบ่ง สำหรับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลมากก็จัดเป็นโรงเรียนที่อยู่นอกกลุ่ม

2.2 ภายในกลุ่มหนึ่งมีการแบ่งเขตโรงเรียนออกเป็นสัดส่วนชัดเจน และนักเรียนซึ่งอยู่ในเขตของโรงเรียนใดจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนนั้น เว้นแต่กรณีที่จะต้องผ่อนผันให้ไปเข้าโรงเรียนนอกเขตได้

2.3 ครูใหญ่แต่ละโรงเรียนภายในกลุ่ม เป็นกรรมการบริหารของกลุ่ม และเลือกครูใหญ่ที่เห็นสมควรเป็นประธาน กรรมการบริหารนี้มีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานของครู และร่วมมือกันปรับปรุงกิจการของโรงเรียนภายในกลุ่มมาให้เจริญก้าวหน้า กรรมการนี้อาจเลือกจากครูภายในกลุ่มเพื่อตั้งเป็นกรรมการฝ่ายวิชาการได้

2.4 หน้าที่ของแต่ละกลุ่มโรงเรียน ต้องจัดสำรวจปริมาณเด็กที่จะเข้าเรียนในปีต่อไปเป็นการล่วงหน้า 3 ปี เพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสเตรียมวางโครงการแก้ไขสถานการณ์ไว้ให้พร้อมก่อนเปิดภาคเรียนต้นปี

2.5 มีการรายงานของกลุ่มโรงเรียนให้เจ้าหน้าที่ตามลำดับชั้นทราบผลงานทุกเดือน

จากผลของการจัดแบ่งกลุ่มโรงเรียนที่คณะกรรมการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาได้เริ่มเริ่มจัดทำ มีผลให้กรมสามัญศึกษานำมาเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนประชาบาล และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการดำเนินงานอยู่ถึงปัจจุบัน

3. การนิเทศการศึกษา¹⁴ โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการเตรียมครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างดี เพื่อให้การเรียน

¹³กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507, หน้า 714-715.

¹⁴รัฐปะนีย นาคทรพรพ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2535.

การสอนของครูมีประสิทธิภาพ โครงการนี้จึงจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญ นักการศึกษา อาจารย์
เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถสาขาต่างๆ เรียกว่าศึกษานิเทศก์ ไปตรวจเยี่ยม ำให้
คำปรึกษาแนะนำและชี้แจงการทำงานของครู และการให้คำปรึกษาแนะนำการทำงาน
ของศึกษานิเทศก์นี้ เรียกว่า การนิเทศการศึกษา ซึ่งมีการนิเทศการศึกษาและศึกษานิเทศก์
ขึ้นเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2495 ปัจจุบันนี้ประเทศไทยเรามีศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่นี้เทศการ
ศึกษา นอกจากศึกษานิเทศก์ที่ส่วนกลางสังกัดกรมต่างๆแล้ว ยังมีศึกษานิเทศก์กระจายกัน
อยู่ตามเขตการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศอีกด้วย

4. การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ¹⁵ โครงการปรับปรุงส่งเสริม
การศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีวัตถุประสงค์ต้องการที่จะปรับปรุงชีวิตและความเป็นอยู่
ของประชาชนให้สูงขึ้น งานที่โครงการปรับปรุงนี้มี 4 ประเภทคือ (1) ความไม่รู้หนังสือ
มีผู้เชี่ยวชาญการศึกษาผู้ใหญ่รับผิดชอบ (2) อนามัยส่วนบุคคล องค์การอนามัยโลก
รับผิดชอบให้ความช่วยเหลือโดยจัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาประสานงานกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิของไทย
(3) ด้านการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญองค์การอาหารและเกษตรช่วยทำหน้าที่รับผิดชอบใน
การปรับปรุง และ (4) ทัศนกรรมของหมู่บ้าน องค์การกรมกรสากลแห่งสหประชาชาติ
เป็นผู้รับผิดชอบ จากผลของการทดลองปรับปรุงนี้ทำให้เกิดกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่เป็นที่สนใจ
ของนักการศึกษาและผู้บริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2498 โครงการได้จัด
ส่งคณะกรรมการจัดการศึกษาผู้ใหญ่เข้ารับการอบรมที่ศูนย์กลางอบรมการศึกษาผู้ใหญ่
จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเวลา 2 ปี ซึ่งศูนย์ฝึกอบรมแห่งนี้ได้รับความช่วยเหลือจาก
ยูเนสโก พร้อมกับโครงการปรับปรุงการศึกษาที่ฉะเชิงเทรา¹⁶ คณะผู้ทำงานได้กลับไป
พัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ที่ฉะเชิงเทราให้ก้าวหน้า ครั้นโครงการปิดแล้วแต่การศึกษาผู้ใหญ่
ได้รับการก่อตั้งและดำเนินงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยสื่อการสอน ห้องสมุด อนามัย เกษตร

¹⁵John Audric, United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, p.34.

¹⁶กลม สุตประเสริฐ, โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาฉะเชิงเทรา,
หน้า 72.

และทัศนกรรม¹⁷ ซึ่งนับได้ว่าเป็นการพัฒนาของการศึกษาผู้ใหญ่ เดิมเป็นงานที่กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบโดยตรง ปัจจุบันขยายวงกว้างออกไปยังจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ มีกรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้จัดและรับผิดชอบโดยตรง

5. การแนะแนวการศึกษา จากการศึกษาโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา ปรับปรุงการศึกษานานโรงเรียนวิสามนัญอาชีวศึกษานานโรงเรียนมัธยม โดยจัดหลักสูตรที่มีทั้งวิชาทั่วไปและวิชาชีพ ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจ ความสามารถ และความถนัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้เด็กที่เรียนนานโรงเรียนมัธยมวิสามนัญอาชีวศึกษา บางคนไม่นิยมเรียน อ้างว่าเด็กยังเล็กจะมาเรียนเสียมี 1 สกบ ทาน้ำเทา และให้เลือกอาชีพตั้งแต่อายุน้อยๆ และไม่แน่ใจว่าจะถูกต้องตามนิสัยเด็ก และยังรับเด็กที่เหลือจากมัธยมวิสามนัญ และมัธยมสามัญ แปลว่าเด็กที่เก่งและฉลาดน้อยๆที่เรียนอาชีพ ผู้ปกครองจึงไม่ยอมรับว่าลูกของตนเป็นคนโง่¹⁸ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จึงกำหนดให้มีการแนะแนวนานโรงเรียนมัธยมวิสามนัญอาชีวศึกษา เพื่อคอยแนะนำให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเอง ตลอดจนชี้แนะผู้ปกครองให้เข้าใจและมองเห็นความสำคัญของวิชาชีพ¹⁹ และการแนะแนวก็แพร่หลายและนิยมปฏิบัติต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

6. การศึกษาดูงานการทัศนศึกษา²⁰ โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้นำเอาวิธีการเรียนการสอนแผนใหม่เข้ามาใช้ในการทดลอง คือ นอกจากสอนโดยกิจกรรมแล้วยังนำเด็กไปสู่การทดลองและศึกษาดูงานยังท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติจริงอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากกิจกรรมต่างๆ เช่น การพาเด็กไปเยี่ยมโรงเรียน

¹⁷John Audric, Ibind., p.34.

¹⁸ลาวัลย์ กนองจันทร์, "ฯพณฯ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ผู้ให้กำเนิดโรงเรียนมัธยมแบบประสมในประเทศไทย," อนุสรณ์ 7 รอบ 24 ตุลาคม 2530 หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล, หน้า 172.

¹⁹กมล สูดประเสริฐ, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2535.

²⁰กมล สูดประเสริฐ, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2535.

ในท้องถิ่น ทำให้เด็กได้รับความรู้จากของจริง การศึกษานอกสถานที่ช่วยให้ได้รับความรู้จากของจริง เกี่ยวกับทรัพยากรต่างๆของประเทศ เป็นต้น จากการนำเด็กไปชมของจริง และทัศนศึกษานี้เป็นนวัตกรรมการทดลองปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาที่สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กได้เรียนรู้จากการได้สัมผัสของจริง ทำให้ซาบซึ้งในสิ่งที่เรียน และนิยมปฏิบัติกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน เป็นเหตุทำให้กระทรวงศึกษาธิการต้องออกระเบียบว่าด้วยการนำนักเรียน นิสิต นักศึกษาไปทัศนศึกษานอกสถานที่

7. การนำเอาวิชาชีพอาบริจว้ในหลักสูตรประถมศึกษา²¹ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา มีความภูมิใจในผลของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งการทดลองนี้ได้้นำเอาการปฏิบัติวิชาชีพอาบริจว้ในหลักสูตร โดยให้เด็กฝึกปฏิบัติจริง โดยสนับสนุนให้เด็กแต่ละคนได้ก้าวหน้าและประกอบการทำงานเป็นผลสำเร็จ ในขณะที่นั้นมีผู้ปกครองบางคนเห็นว่าไม่เหมาะสมเนื่องจากเด็กประถมศึกษาวัยเล็ก อายุยังน้อยไม่ควรให้เรียนวิชาชีพ เช่น การก่อสร้าง การเกษตร เลี้ยงสัตว์ การฝีมือ เช่น การประดิษฐ์สิ่งที่มีประโยชน์จากเศษวัสดุ เป็นต้น ความจริงความคิดนี้มีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาของไทยมาก ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรประถมศึกษา ปีพุทธศักราช 2521 ได้นำเอาวิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพอาบริจว้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในห้องเรียน

8. โรงเรียนฝึกหัดครูชนบท จากผลการทดลองปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนฝึกหัดครูฉะเชิงเทราได้ส่งนักเรียนฝึกหัดครูไปฝึกสอนยังอำเภอต่างๆในเขตพื้นที่ นักเรียนเหล่านี้ไปพักอาศัยอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ เป็นเหตุให้องค์การยูเนสโกเกิดความคิดที่จะดำเนินการทดลองดูสักแห่งหนึ่งและวางใจว่าจะต้องจัดที่โรงเรียนฝึกหัดครูซึ่งติดต่ออยู่กับศูนย์มูลสารการศึกษาของชาติ ดังจะเห็นได้จากบันทึกของศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ปรากฏอยู่ในหนังสือพัฒนาการในส่วนภูมิภาค ตอนหนึ่งว่า

²¹ระเบียบนี้ นาทรรพ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2535.

ด้วยเหตุที่เรามุ่งจะให้การพัฒนาการศึกษาเกิดประโยชน์แก่ประชาชน ส่วนใหญ่ที่อยู่ชนบท งานาหตุจึงมีอยู่สองเรื่องด้วยกัน ได้แก่ การส่งเสริมโครงการมูลสารศึกษา และโครงการฝึกหัดครูชนบทที่รัฐบาลร่วมมือกับ องค์การศึกษาสหประชาชาติให้แพร่หลายเรื่องหนึ่ง โครงการทั้งสองนี้มี ศูนย์ฝึกและดำเนินการอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานีอยู่แล้ว มีจุดประสงค์ที่จะ พัฒนาการศึกษาโดยตรงอยู่ด้วย อีกเรื่องหนึ่งคือการอบรมครูประจำการ ซึ่ง ส่วนใหญ่อยู่ตามหมู่บ้าน เพื่อให้การสั่งสอนอบรมมีคุณภาพสูงขึ้น²²

จึงสรุปได้ว่าโครงการฝึกหัดครูชนบทมีกำเนิดมาจากการที่โรงเรียนฝึกหัดครูส่งนักเรียน ฝึกสอนไปสอนยังชนบท ทำให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของชนบทให้ดีขึ้น "...โครงการฝึกหัดครูชนบทนี้ เป็นโครงการฝึกสอนนักเรียนฝึกหัดครูซึ่งจัดทำให้ส่ง เกศ การณ์ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน การทามาหากินและฝึกสอนเพื่อให้ได้สัมผัสจริงกับชาวบ้าน และเข้าาจับปัญหาที่แท้จริง..."²³

9. การสอนแผนใหม่ คณะกรรมการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัด จะเขิงเทรา ได้นำเอาวิธีการสอนแบบใหม่มาใช้ในการทดลอง เช่น ปรับปรุงการสอน ให้เหมาะสมกับความเจริญเติบโตของเด็ก เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล นักการศึกษาแผนใหม่ได้ปรับปรุงบทเรียนให้มีความ แตกต่างระหว่างบุคคลอย่างกว้างขวาง กล่าวคือมีการแบ่งพวกระดับความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความผิดปกติของนักเรียนเป็นเกณฑ์ เป็นการสอนให้เด็กรู้จักอยู่ ร่วมกันนในสังคมประชาธิปไตย นับถือเอกัตภาพส่วนบุคคล คนแต่ละคนมีคุณค่าของความเป็น คนเท่ากัน วิธีการสอนแผนใหม่กระทำได้หลายวิธี เช่น (1) การสอนด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ เป็นการสอนแบบให้เด็กขบคิดปัญหาและหาวิธีแก้ปัญหานั้น (2) การสอนแบบหน่วย เป็น การสอนโดยการกำหนดเนื้อหาโดยการจัดหน่วยกิจกรรม ครูสามารถสร้างกิจกรรมที่เป็น

²²หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล, พัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค, หน้า 121-122.

²³ประสิทธิ์ สุนทรธก, "โครงการฝึกหัดครูชนบท," อนุสรณ์ 7 รอบ 24

ประโยชน์แก่เด็กได้มาก นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ต่างๆ และ ประสบการณ์เหล่านั้นจะส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้และความชำนาญขึ้นมา²⁴ จากผล ของโครงการทำให้นักการศึกษาของไทยตื่นตัวอย่างมาก นับว่าเป็นการพัฒนาก้าวหน้าหนึ่ง ของการศึกษาไทย

10. ความร่วมมือจากต่างประเทศ²⁵ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศมหาอำนาจได้พิจารณากันเห็นสมควรให้มีองค์การสหประชาชาติ (United Nations Organization) หรือที่เรียกสั้นๆว่า ยูเอ็น (UN) ขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังได้ จัดตั้งองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Education Scientific and Cultural Organization) ซึ่งเรียกย่อๆเป็น ภาษาอังกฤษว่า Unesco (ยูเนสโก) ตั้งอยู่ที่ปารีส ประเทศฝรั่งเศส ยูเนสโกมี เป้าหมายที่สำคัญตามค่านิยมของธรรมนูญ ซึ่งแปลจากหนังสือ International Aids to Thailand, The New Colonialism คือ

เพื่อช่วยทำให้เกิดสันติภาพและความมั่นคงโดยการส่งเสริมความร่วมมือ ระหว่างชาติผ่านกระบวนการการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อ ให้เกิดความนับถือในความยุติธรรม กฎ และสิทธิมนุษยชน และ เสรีภาพ พื้นฐานในหมู่ประชาชนของโลก โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านเชื้อชาติ เพศ ภาษา และศาสนาใดๆทั้งสิ้น

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาตินี้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2492 และประเทศไทยเราก็ได้รับความร่วมมือและความ ช่วยเหลือจากองค์การยูเนสโกตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

คณะผู้แทนพิเศษทางเศรษฐกิจและวิชาการแห่งสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า The United States of America's Special

²⁴ ก่อ สวัสดิพาณิชย์, วิธีสอนแบบใหม่ขั้นประถมศึกษา, หน้า 5.

²⁵ กมล สุดประเสริฐ, โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาอะ เชียงเทร่า, หน้า 72.

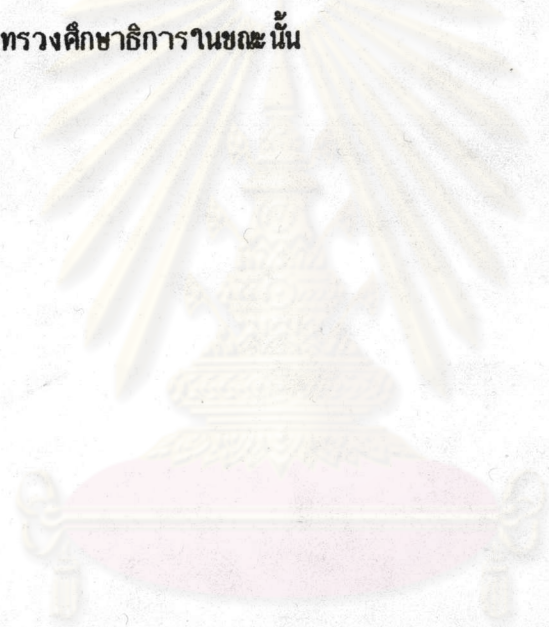
Technical and Economic Mission to Thailand เรียกชื่อย่อว่า STEM (ส.เต็ม) มีสำนักงานอยู่ในประเทศไทย มีเป้าหมายที่สำคัญคือ ช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจและวิชาการ กับประเทศต่างๆ เพื่อให้ประเทศที่ยังต้องการความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา หน่วยงานนี้มีส่วนช่วยเหลือโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาและงบประมาณบางส่วน

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ชื่อเต็มว่า Food and Agriculture Organization of the United Nations ชื่อย่อว่า F.A.O. เป็นองค์การที่เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาด้านการเกษตรเพื่อประชาชนในท้องที่ห่างไกลความเจริญ และอยู่ในช่วงของการปรับปรุง โดยการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์ต่างๆมาช่วยเหลือ นับว่าเป็นองค์การที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าองค์การยูเนสโก

องค์การกรรมกรสากลแห่งสหประชาชาติ (International Labor Organization of the United Nations) ชื่อย่อว่า I.L.O. เป็นองค์การที่เข้ามาช่วยเหลือทางด้านปรับปรุงทัศนคติของหมู่บ้าน ในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนั้นยังส่งผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์ต่างๆมาช่วยเหลือโครงการนี้ อีกเป็นจำนวนมาก

จากผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ได้จากโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าประชาชนในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการตื่นตัวต่อการศึกษามากขึ้น ครูอาจารย์สนใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีบางคนที่เป็นผู้อนุรักษ์นิยมและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้างก็ตาม แต่ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ได้ร่วมมือกันทำงานมากขึ้น ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ได้ออกตรวจเยี่ยมโรงเรียนและร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาด้วยความตั้งใจจริง และยิ่งไปกว่านั้นโครงการนี้ยังได้เอื้ออำนวยให้ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ในโครงการได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศเป็นจำนวนมากไม่น้อย โครงการนี้มีความสำเร็จในสายตาของผู้ปฏิบัติงานที่คลุกคลีกับงานโครงการนี้มาตั้งแต่ต้น เพราะเขาเหล่านั้นได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนจากสภาพที่ไม่รุ่มร่ามสู่สภาพที่มีชีวิตชีวามากขึ้น

บุคคลที่นำสรรเสริญ ยกย่องท่วมท้นถึงความคิด และติดตามผลงานตลอดจนออกตรวจเยี่ยม
โรงเรียน ให้กำลังใจครู อาจารย์ และปฏิบัติงานมาโดยตลอดโครงการ คือ ท่านอาจารย์
อภิรักษ์ จันทวิมล อธิบดีกรมสามัญศึกษา ซึ่งในขณะนั้นทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการของ
โครงการ อาจารย์สุบิน พิมพ์จันทร์ ศึกษาธิการจังหวัด นายเกรียง เอี่ยมสกุล
(กীরติกร) ผู้อำนวยการกองการประถมศึกษา และชาวต่างประเทศที่ตั้งใจทำงานให้
โครงการอย่างจริงจัง รวมตลอดทั้งนักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์ ครู อาจารย์
และเจ้าหน้าที่โครงการทั้งหมด และบุคคลที่ทำให้โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปคือ ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น
มาลากุล ปลัดกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น

ศูนย์วิทยพัธพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย